

ත්‍රිපිටක ගාථා පිළිබඳ විමර්ශනයක්

ඉන්දියානු භාෂා වන සංස්කෘත, ප්‍රාකෘත වැනි භාෂාවල වෘත්තයට හා රිද්මයට අනුව ප්‍රකාශ කළ හැකි නිර්මාණ විශේෂයකයට ගාථා යන ව්‍යවහාරය ලැබී ඇත. මෙය $\sqrt{\text{ගා}}$ ධාතුවෙන් නිපන් පදයකි. මේ නිසා ගායනා කළ හැකි කවි, ගීත හෝ වාක්‍ය විශේෂයක් ගාථා යන්න තුළ ගැබ් විය හැකි ය. විශේෂයෙන් බෞද්ධ ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ ලියැවී ඇති පාලි භාෂාවේ හා ජෛන ධර්ම ග්‍රන්ථ ලියැවී ඇති ප්‍රාකෘත භාෂාවෙහි දක්නට ලැබෙන පද්‍ය සමූහය හඳුන්වනු ලබනුයේ ගාථා යන නමිනි. මේ හැරුණු විට සංස්කෘත ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයෙහි ද ගාථා නමින් ඡන්දසක් ගැන ද විස්තර කොට ඇත. එක අක්ෂරයක සිට අක්ෂර විසි හයක් දක්වා ඡන්දස් පෙන්වා දී ඇති එහි, මෙහි නො දක්වන ලද යම් අඩු වැඩිවීම් ආදියෙන් සම නොවූ අකුරු ඇති පාදයන්ගෙන් යුත් ඡන්දසක් වේ නම් එය ගාථා නම් වේ යැයි දක්වා ඇත.¹ ඒ අනුව පාදවල අකුරුවල විෂම බවක් ඇතිව රචනා වී ඇති පද්‍ය විශේෂය ගාථා නම් වේ. අටපද, නව පද, දසපද, අටලොස්පද, සවිසිපද ආදී ප්‍රසිද්ධ සැහැලි ද මේ අනුව ගාථා නම් වේ. සංස්කෘතයේ ආර්යා වෘත්තයට සමානව ප්‍රාකෘතයේ ද ගාථා නමින් වෘත්තයක් වේ. මීට අමතරව ගාථා යනුවෙන් ශරතුස්ත්‍රා නම් ප්‍රසිද්ධ ශාස්ත්‍රවරයාගේ ඉගැන්වීම් විශේෂයක් ද වේ.² පැරණි අවෙස්තා භාෂාවෙන් ලියැවී ඇති මේවා කාව්‍යමය වේ. මේවා සංස්කෘතය තරමට ම ඉපැරණි වේ. මෙසේ සලකන විට ගාථා යන්න සාහිත්‍යය මෙන් ම දර්ශනය ද වැළඳ ගෙන සිටින පදයකි. මතු පිටින් බැලූ බැල්මට සරල අදහසක් ඇති පදයක් සේ පෙනුන ද එහි ඊට වඩා හැදෑරිය යුතු යමක් අන්තර්ගත ය. නවංගසඤ්ඤාසනය පිළිබඳව කෙරෙන විශ්ලේෂණයක දී එකී පසුබිම පිළිබඳ අවබෝධයක් තිබීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණකි. බුදුගොස් හිමියන් නවංගසඤ්ඤාසනය පිළිබඳව කරන විවරණය සංකීර්ණ හෝ දොස් සහිත බව පවසමින් බුදුගොස් හිමියන් නිර්දය ලෙස විවේචනය කරන අයගේ මතයේ ද දොසක් ඇති බව වටහා ගැනීමට එය ඉවහල් වේ.

ගාථා යන්න බුදුගොස් හිමියන් විවරණය කොට ඇත්තේ “ධම්මපදං ථෙරගාථා ථෙරිගාථා සුත්තනිපාතෙ නොසුත්තනාමිකා සුද්ධිකගාථා ච ගාථාති වෙදිකබ්බා” යනුවෙනි.³ මේ අනුව බුද්ධසෝඡ හිමියන් ගාථා යන අංගයට ඇතුළත් කොට ඇත්තේ ධම්මපදය - ථෙරගාථා - ථෙරිගාථා යන පද්‍යමය ග්‍රන්ථ තුනෙහි ගාථා සහ සුත්තනිපාතයේ සූත්‍ර නාමය නොමැති සුද්ධික ගාථා ය. මෙය අතිශය සංකීර්ණ ප්‍රකාශයක් වන්නේ එය එලෙසින් ම පිළිගතහොත් ත්‍රිපිටකයේ දක්නට ලැබෙන සෙසු ගාථා හැඳින්විය යුත්තේ කවර නාමයකින් ද යන ගැටලුව පැන නඟින හෙයිනි. සැබැවින්ම දැනට ගාථා යන්නෙන් අප හඳුනාගෙන ඇත්තේ පාද හතරකින් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් යුතු රිද්මයානුකූලව ගැයිය හැකි පද්‍ය විශේෂයකි. එය එලෙසින් පිළිගැනීම වර්තමාන භාවිතය තුළ ගැටලු මතු කරන්නේ නැත. එතෙකුදු වුවත් බුද්ධසෝඡ හිමියන්ගේ විග්‍රහය සමඟ අපගේ පිළිගැනීම නො සැසඳෙන හෙයින් සුත්ත, ගෙයා, වෙය්‍යාකරණාදිය මෙන් ම ගාථා යනු කවරක් ද යන ගැටලුව පැන නැගී ඇත.

මේ පිළිබඳව විවිධ වියතුන් විසින් විවිධ මත පළ කරනු ලැබ ඇත. ඒ අතරින් බුදුගොස් හිමියන්ගේ නවංගසඤ්ඤාසන විභජනයෙහි ගාථා අංගය පිළිබඳ ගැඹුරු විවරණයක් සපයා ඇති ශ්‍රී

ලාංකේය විශිෂ්ට පඬිවරයෙකු වන ඇන්. ඒ. ජයවික්‍රම ඇදුරිඳු විසින් උසුලන අදහස මෙහි ලා ගෙනහැර දැක්වීම වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වේ.

“ධම්මපද ථේරගාථා හා ථේරිගාථා ගාථා යයි නම් කිරීමට (ස.පා 28) සම්පූර්ණ යුක්තියක් තිබේ. එහෙත් නාලක හා රාහුල සූත්‍රයන්ගේ වඤ්චාගාථා මුළු පාරායන වග්ගයත් සුත්තනිපාතයේ සූත්‍රවල වඤ්චාගාථා හා පරිශිෂ්ට පමණකුත් ගාථා ලෙස ගන්නා ලෙස බුදුගොස් හිමියන්ගේ කියමන හුදු වචනාර්ථයෙන් නො ගතහොත් සුත්තනිපාතයේ කිසියම් සූත්‍රයක් සූත්‍රාංගයට අයත් ද නැතහොත් ගාථාංගයට අයත් ද කියා නිශ්චය කිරීමේ මානදණ්ඩ ඉතා සැක සහිත ය.”⁴

මෙම ලිපිය වූකලී යථෝක්ත අදහස ආධාරයෙන් බුදුගොස් හිමියන්ගේ ගාථා අංගය පිළිබඳ විවරණය පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමට දරණ වැයමක් මිස එම අදහස ව්‍යතික්‍රමණය කිරීමක් නොවේ.

අප දන්නා පරිදි සූත්‍ර පිටකයේ පමණක් ගාථා විසි දෙදහසකට අධික ප්‍රමාණයක් අන්තර්ගත වේ. දළ වශයෙන් ඉන් කිහිපයක් මෙසේ ය.

දීඝනිකාය	280	සුත්තනිපාත	1155
මජ්ඣිමනිකාය	230	පෙනවඤ්චු	823
සංයුත්තනිකාය	1000	ථේරගාථා	1279
අංගුත්තරනිකාය	570	ථේරිගාථා	522
බුද්දකපාඨ	72	වරියාපිටක	372
විමානවඤ්චු	1291	ජාතකපාළි	6905
ධම්මපද	432	අපදාන	5228
උදාන	77	බුද්ධවංස	960
ඉතිවුත්තක	263		

බුදුන් වහන්සේ තම දේශනාවෙහි අංග නවයක් දැක්වීම තම ධර්මයේ පැහැදිලි කොටස් නවයක් දැක්වීම විනා කිසිසේත් එය සංකීර්ණ කරුණක් ගෙනහැර පැමක් විය නො හැකි ය. අවම වශයෙන් මෙය ධර්මය සම්බන්ධයෙන් සංකීර්ණ ගැටලුවක් ලෙස ප්‍රථම සංගායනාව වන අවස්ථාවේ දී වත් සැලකී නැත. මෙය සංකීර්ණ තත්වයට පත් වී ඇත්තේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ විවරණයෙන් පසුව ය. එතෙකුදු වුවත් බුද්ධඝෝෂ හිමියන් සතුව පැවති දැනුම් සම්භාරය පිළිබඳව සැලකීමේ දී එය එතරම් සරල කරුණක් ලෙස හෝ බුදුගොස් හිමියන් විසින් වරදවා ගත්තක් ලෙස හැඳින්වීමට ඉක්මන් නොවිය යුතු ය. කුමක් නිසා ද යත් එම විවරණයෙහි සැලකිය යුතු යමක් සැඟවී ඇති නිසා ය. නිදසුනක් වශයෙන්

අපට අදාළ වන ගාථා අංගය පිළිබඳව දක්වා ඇති විවරණය සලකා බැලූ කල්හි නැතහොත් බුදුගොස් හිමියන්ගේ විවරණයට අනුව බැලුවහොත් සූත්‍ර දේශනාවලට ඇතුළත් ඉහත දක්වා ඇති පරිදි විශාල ගාථා ප්‍රමාණයක් ගාථා අංගයට ඇතුළත් වන්නේ නැත. සැබැවින්ම මෙය නිවැරදි ය. මෙය වර්තමාන උදාහරණයක් ආශ්‍රයෙන් උපකල්පනය කළහොත් ගද්‍යයෙන් ලියැවී ඇති එහෙත් පද්‍ය ද ඇතුළත් කෘති සෑම භාෂාවක ම දැකිය හැකි ය. ගද්‍ය අතරට පිවිසි පද්‍ය කීපයක් ඇති නමුත් එම කෘතිය පද්‍ය කෘතියක් ලෙස සැලකෙන්නේ නැත. නිසැකවම එය ගද්‍ය කෘතියකි. එමෙන්ම සූත්‍රයකට පද්‍ය සමුදායක් ඇතුළත් වුවත් එම සූත්‍ර හැඳින්විය යුත්තේ **සුත්ත** යන නාමයෙන් ම ය. එහෙයින් බුද්ධඝෝෂ හිමියන් **සුත්ත** නාමයට ඇතුළත් කොට ඇති කොටස්වල වෙනත් සාහිත්‍යාංග ඇතුළත් වී තිබුණ ද එය පටලවා ගත යුතු නොවේ. එසේ නො ගතහොත් **ගෙය්‍ය** හා **ගාථා** යන දෙකෙහි විෂමතාව හඳුනා ගැනීමට ද නො හැකි ය. ඊට හේතුව **ගෙය්‍ය** යන්නෙහි තේරුම ගායනා කළයුතු යන්න වීම ය. එවිට **ගෙය්‍ය** යන්නෙහි ගැබ් වන්නේ ද **ගාථා** යන්නෙහි විද්‍යමාන වන ලක්ෂණය ම ය. බුදුන් වහන්සේ තම දේශනාවල දී ගාථා මාධ්‍යය ද භාවිත කළහ. පද්‍යයෙන් ප්‍රශ්න විමසූ අයට පිළිතුරු දී ඇත්තේ පද්‍යයෙන්ම ය. **මංගල**, **පරාභව** වැනි සූත්‍ර මීට නිදසුන් ය.⁵ මෙම නිසා ගද්‍යමය සූත්‍ර හා පද්‍යමය සූත්‍ර යනුවෙන් බුද්ධ දේශනාවෙහි පැහැදිලි ප්‍රභේද දෙකක් බුදුන් වහන්සේ හඳුනා ගෙන සිටි බවක් මෙම සූත්‍ර දෙ වර්ගය එම ප්‍රභේද ද්වයෙහි කුශලතාවක් දැක්වූ ශ්‍රාවකයන් ලවා පවත්වා ගෙන යාමට වැඩ පිළිවෙලක් බුදුරදුන් විසින් ම සංවිධානය කොට තිබූ බවත් සිතීම යෝග්‍ය ය. මෙසේ උපයෝගිතාව මත හඳුනාගත් ප්‍රභේද දෙකක් ලෙස වටහා ගතහොත් **සුත්ත** හා **ගෙය්‍ය** දෙක පිළිබඳව ඇතමුත් දක්වන අදහසට ප්‍රයෝගික විසඳුමක් ලැබෙනු ඇත. එසේම **ගාථා** යන්න සම්බන්ධයෙන් පැන නගින ගැටලුව ද එයින් ම විසඳෙනු ඇත. අනෙක් අතින් **නලිනාක්ෂ දත්ත** පඬිවරයාගේ මතය වන්නේ ද නවංගසඤ්ඤාසනසය බුද්ධවචනයේ අංග නවයක් ලෙස හඳුනා ගැනීමට වඩා සාහිත්‍ය ප්‍රභේද නවයක් ලෙස හඳුනා ගැනීම සුදුසු බව ය.

ධම්මපදය, ථේරගාථා හා ථේරීගාථා සම්පූර්ණයෙන්ම ගාථාමය ප්‍රබන්ධ වේ. මීට අමතරව **සුත්තනිපාතයේ සුද්ධික ගාථා** ද **ගාථා** යන අංගයට ඇතුළත් වන බව **බුද්ධඝෝෂ** හිමියෝ පවසති. **පාරායන** වග්ගයේ **වස්සුගාථා**, **සුද්ධික ගාථා** නම් වේ. එසේම එහි **අජිත** මානවකාරී සොළොස් බ්‍රාහ්මණයන් විසින් ප්‍රශ්න ඇසීම් වශයෙන් අසන ලද **පෘච්ඡා ගාථා** ද බුදුරදුන් එකී ප්‍රශ්න විසඳීම් වශයෙන් දෙසන ලද **විස්සජ්ජන ගාථා** ද **සුද්ධික ගාථා** යැයි සැලකීම යෝග්‍ය බව අටුවාකරුගේ මතයයි.⁶ ඉතා කෙටියෙන් කිවහොත් **සුත්තනිපාතයේ** සූත්‍ර නාමය නැති දේශනා සුද්ධිකගාථා නම් වේ. මෙම කරුණ ගැන තවදුරටත් විමසීමේ දී පෙනී යන කරුණක් වන්නේ **සුත්තනිපාතයේ** මෙම ගාථා පමණක් ගාථා අංගයට ඇතුළත් කිරීමේ පදනම කුමක් ද යන්න විමසිය යුතු බවයි. මෙය බුදුගොස් හිමියන් විසින් අනවබෝධයෙන් කරන ලද්දක් ලෙස මඟ හැරීම සුදුසු නොවේ. ඒ සඳහා ගාථා පිළිබඳ බුදුරදුන් දැරූ අදහස ද සලකා බැලීම යෝග්‍ය වේ.

ගාථාවෙහි **නිදානය**, **වාසඤ්ජනාව**, **සන්තිශ්‍රය** හා **ආශ්‍රය** කුමක්දැයි වරක් දෙවියෙක් බුදුරදුන්ගෙන් ඇසී ය. ඊට පිළිතුරු දෙන බුදුන් වහන්සේ ගාථාවෙහි නිදානය ඡන්දසය, අක්ෂර එහි වාසඤ්ජනාවය, නාම එහි සන්තිශ්‍රයය හා කවියා එහි ආශ්‍රය යැයි වදාළහ.⁷ මෙයින් අපට වැදගත් වන්නේ නාමයේ සන්තිශ්‍රය කුමක් ද යන්නයි. එයට බුදුන් වහන්සේගේ පිළිතුර වූයේ **නාම සන්තිස්සිතා ගාථා** යන්නයි. එහි තේරුම

ගාථාවේ සන්නිග්‍රහ හෙවත් ආශ්‍රය නාම වන බවයි. මෙය විස්තර කරන අටුවාකරු නාමය ඇසුරු කිරීම යනු පඤ්ඤාකි ව්‍යවහාරය බව සඳහන් කරයි.⁸ එයින් අදහස් වන්නේ ගාථා මාධ්‍යයේ දී පරමස් ව්‍යවහාරය අප්‍රධාන බව ය. බුදුන් වහන්සේ නිකරුණේ අදහස් ප්‍රකාශ කරන කෙනෙකු නොවන හෙයින්⁹ මෙම ප්‍රකාශය අපගේ සංකීර්ණ ගැටළුව විසඳා ගැනීමට යොදා ගත හැකි ය. එනම් ලෝකයේ සම්මුති කාරණා නැතහොත් සාමාන්‍ය කරුණු එසේත් නැතහොත් භෞතික ලෝකය ආශ්‍රිත ප්‍රකාශන ගාථා මාධ්‍යයේ නිග්‍රහ හෙවත් ගාථා ප්‍රබන්ධයට ඇසුරු කර ගන්නා බවයි. ලෝකයේ ස්ත්‍රී පුරුෂ, ඇළ දොළ ගංගා, තුරු ලතා, වන වදුලු, සතා සිවුපාවා පිළිබඳව යමක් පැවසීමෙන් විශේෂාර්ථවත් යමක් විචිත්‍රාකාරයෙන් කීම පද්‍යයේ ලක්ෂණය බව අපි දනිමු. මේ සියලු ගුණාංග ඡන්ද්‍ර නිදානං ගාථානං (ඡන්දස ගාථාවේ නිදානයයි) අක්ඛරා තාසං ව්‍යඤ්ජනා (අක්ෂර ඒවායේ ව්‍යඤ්ජනාවයි) නාම සන්නිස්සිතා ගාථා (ගාථා නාම සන්නිග්‍රිත කොට පවතී.) කචි ගාථානමාසයො (ගාථාවෙහි වාසස්ථානය කවියා යි.) යන ප්‍රකාශය තුළ ගැබ්වී ඇත. එනම්

1. ගාථා සාමාන්‍ය ලෝකයේ නාම සම්මුති ආශ්‍රයෙන් නිර්මාණය වීම.
2. එය ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයට අනුකූලව නිර්මාණය වූවක් වීම නැතහොත් විරිතකට අනුව ගායනා කළ හැකි වීම
3. අක්ෂරවලින් ඒවායේ ව්‍යඤ්ජනා ශක්තිය උපදින බව
4. කවියාගේ කවිත්වය තුළ මේ සියල්ලම ලැබුම් ගන්නා බව

කවියක, ශ්ලෝකයක, ගාථාවක නැතහොත් පද්‍යයක උසස් බව මැන ගැනීමට අවශ්‍ය වැදගත් ම ලක්ෂණ කිහිපයක් මෙයින් කියැවේ.

බුදුරදුන් විසින් ගාථා සම්බන්ධයෙන් කරන ලද ප්‍රකාශන කිහිපයක් ම ඇත. ඉන් එකක් වන්නේ ගාථාවක් බිහිවීමට නිදාන හෙවත් මූලික හේතුව වන්නේ වන්නේ ඡන්දස බව පැවසීමයි. (ඡන්දො නිදානං ගාථානං). ඡන්දස් ශාස්ත්‍රය කාව්‍යකරණය සමඟ සම්බන්ධ වන ශාස්ත්‍රයකි. තවද මෙය ඡඩ වේදාංගවලට අයත් එක් වේදාංගයකි. උගත් බමුණන් ගැන පෙළෙහි සඳහන් වන තැන්හි ඔවුන් මෙම ශාස්ත්‍රය ද හදාළ බව සඳහන් වේ.¹⁰ එහි මෙම ශාස්ත්‍රය නම් කොට ඇත්තේ කෙටුහ යන්වෙති. මෙම ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයේ දී ද අක්ෂර භාවිතය පිළිබඳ ප්‍රගුණ කිරීමක් සිදුවේ. අක්ෂරය මාත්‍රා ගණනින් සැලකෙන ක්‍රමයක් එහි ඇත. එය මාත්‍රා ඡන්දස් යනුවෙන් සැලකේ. එම ශාස්ත්‍රය අනුව හ්‍රස්වාක්ෂරයක ඇත්තේ එක් මාත්‍රාවකි. දීර්ඝ අක්ෂරයක මාත්‍රා දෙකක් ඇත. වර්ණ ඡන්දසෙහි දී එම මාත්‍රා සංඛ්‍යාව ගැන නො සැලකේ. එහිදී සැලකිල්ලට ගැනෙනුයේ වර්ණයක හෙවත් අක්ෂරක භාවිතයයි. ඡන්දසක් නම් කෙරෙනුයේ අකුරු ගණනින් වන බව අපි දනිමු. ඒ අනුව එක අක්ෂරයකින් පබැඳෙන ගාථාපාද සහිත වෘත්ත ඇතුළත් ඡන්දස් හැඳින්වෙනුයේ උක්තා යනුවෙනි. අකුරු දෙකකින් සමන්විත වෘත්ත සහිත ඡන්දස අනුක්තා

නම් වේ. මෙසේ අක්ෂර සවිස්සක් (26) දක්වා වෘත්ත නම් කොට ඇත.¹¹ වේද ග්‍රන්ථවල උසස්ම ඡන්දස ලෙස සැලකෙනුයේ ගායත්‍රී ඡන්දසයි. (ගායත්‍රී ඡන්දසො මුඛම්) ගායත්‍රී ඡන්දසට අයත් වෘත්තයකින් පබැඳුණු පද්‍යයක තිබිය යුතු අක්ෂර සංඛ්‍යාව 24ක් වේ. පොදු ලක්ෂණ වශයෙන් මෙම ඡන්දසෙන් යුක්ත පද්‍යයක තිබිය යුත්තේ පාදයක අක්ෂර අටක් පමණකි. තවද එම පද්‍යය පාද තුනකින් පමණක් යුක්ත වූයේ වේ. එසේ නැතහොත් පළමු පාදයෙහි අක්ෂර 18ක් ද දෙවැන්නෙහි අක්ෂර අටක් ද තිබිය යුතුය. පහත දැක්වෙනුයේ පාදත්‍රයකින් යුතු ගායත්‍රී ඡන්දසෙන් බැඳුණු පද්‍යයකට නිදසුනකි.

“ඕං තත් සචිතුර් වරෙණ්‍යං	(Om Tat Sa-Vidoor Va-rain-yam)
හර්ගො දෙවස්‍ය ධීමහි	(Bhaargo They-Vas-Ya Dee-Mahi)
ධීයො යොනත් ප්‍රචෝදයාත්”	(Thee-Yo Yo-Na-Ha, Pra-Cho-Da-Yaat)

ඡන්දස් අතර උසස්ම ඡන්දස ගායත්‍රී ඡන්දස බව බ්‍රාහ්මණ මතය වුවත් බුදුන් වහන්සේගේ මතය වන්නේ සාවිත්‍රී ඡන්දස ප්‍රමුඛ වන බවයි.¹² කෙසේ වුවත් ඡන්දසක දී හෝ වෘත්තයක දී හෝ බොහෝවිට නියමිත අක්ෂර සංඛ්‍යාව නිශ්චිතවම තිබිය යුතුය. එහිදී එක්තරා රිද්මයානුකූල පිළිවෙළකට (ගුරු ලසු පිහිටුවීමට අනුව) අක්ෂර යෙදිය යුතුය. මේ නිසා ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයේ දී ද අක්ෂරවල භාවිතය වැදගත් වේ.

ක්‍රි. ව. 9 සියවස විසූ **ආනන්දවර්ධන** පඬිවරයා **ධ්වනිවාදය** නමින් කාව්‍යවිචාර සංකල්පයක් ඉදිරිපත් කළේ ය. එම මූලධර්මය හඳුන්වා දී ම හේතුවෙන් ඔහු අග්‍රගණ්‍ය විචාරකයෙක් ලෙස සැලකිණ. ධ්වනිවාදයෙන් ඔහු දැක්වූ විශාල අදහසේ සාරය කෙටියෙන් කිවහොත්, පද්‍යයක ආත්මය වන්නේ **ධ්වනිය** නැතහොත් **ව්‍යංගාර්ථය** හෙවත් අක්ෂර පද වචනාදිය ආශ්‍රයෙන් සංකේතවත් වන අදහසයි. **ව්‍යඤ්ජනා ශක්තිය** යනු මෙයයි. බුද්ධ දේශනාවේ **සබ්‍යඤ්ජන** යන පදයෙන් අදහස් වන්නේ බුද්ධ දේශනාවේ දිස්වන විශිෂ්ට භාෂාත්මක ලක්ෂණයකි. එය වෙනම විස්තර කළයුතු තරම් ගැඹුරු සංකල්පයකි. කෙටියෙන් කිවහොත් කිසියම් පදයක අර්ථය ඉක්මවා ගිය එයින් ගම්‍ය වන වෙනත් අදහස් ඇත. එය ව්‍යඤ්ජනාවයි. කාව්‍යයේ දී කවියෙකු විසින් තෝරාගත යුත්තේ එබඳු ධ්වනිවාදක හෙවත් ගම්‍යමානාර්ථ ඇති පදයන් ය. ගාථාවක අක්ෂරයක වටිනාකම පෙනෙනුයේ මෙබඳු තැන්වලදී ය. බුද්ධ දේශනාවල අක්ෂර, පද, ගුරු, ලසු, ගණ භාවිතය පිළිබඳව වියතුන්ගේ අවධානය යොමු වන්නේ නම් මෙම කරුණ තවදුරටත් පැහැදිලි කර ගැනීමේ හැකියාව පවතී. ත්‍රිපිටකයේ භාවිත වී ඇති වෘත්ත පිළිබඳව ගැඹුරු අධ්‍යයනයක යෙදී ඇති **ඒ. කේ. වෝඩර්** මහතා තම කෘතියේ පිටු අංක 177 සිට 197 දක්වා පිටු 20 ක සුත්තනිපාතයේ හා ථේරිගාථාවල ඡන්දස් භාවිතය පිළිබඳ දීර්ඝ විශ්ලේෂණ වගුවක් ඉදිරිපත් කොට ඇත.¹³ එසේම **කේ. ආර්. නෝර්මන්** වැනි පඬිවරු පාලි ගද්‍ය සූත්‍ර දේශනාවල වෘත්ත හා තාල පිළිබඳ අධ්‍යයනවල නිරතව ඇත.¹⁴ පාලි ගාථාවල ආකෘතිය පිළිබඳව සැලකීමේ දී විශේෂයෙන් කිවයුත්තක් ඇත. එනම් පාලි ගාථා නිර්මාණයට සංස්කෘතයේ මෙන් සීමා මායිම් නැත. සංස්කෘත පද්‍ය පාද

හතරකට සීමා වේ. පාද හතරකට වැඩි ශ්ලෝක සංස්කෘතයෙන් සොයා ගැනීම අතිශය දුෂ්කර ය. එහෙත් පාලි පද්‍යකරුවා එසේ වෘත්තයට යට නොවේ. එහි පාද හතරට වැඩි ගාථා අවශ්‍ය කරමි සොයා ගත හැකිය. **ධනියගෝපාල** වැනි සූත්‍ර සහ සංයුත්තනිකායේ සගාථක වග්ගයේ බොහෝ සූත්‍ර පරීක්ෂා කොට බැලීමෙන් මෙය පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. මේ නිසා පාලි රචකයාට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයටත් වඩා පද්‍යකරණය සඳහා නිදහස හිමිවේ. මේ නිසා ඉහත දැක්වූ පරිදි ධ්වනි ආදී කාව්‍යමය ගුණාංග ඔහුට පහසුවෙන් උත්පාදනය කළ හැකි ය. **මාර්චින් වික්‍රමසිංහ** මහතා ද පාලියේ දක්නට ලැබෙන ධ්වනාත්මක ප්‍රයෝග පිළිබඳව සිය අවධානය යොමු කොට ඇත. ඔහු පවසන පරිදි බුදුන් වහන්සේගේ දේශනාවල අප ඉහත විස්තර කළ **ව්‍යාඤ්ජනා ශක්තිය** උපරිමයෙන් පිහිටා ඇත. නිදසුනක් ලෙස **ධම්මපදයේ** එන

මාප්පමඤ්ඤද ජුඤ්ඤස්ස - න මං තං ආගමීස්සති

උදබන්දුනිපාතෙන - උදකුම්භොපි පුරති

පුරති ධීරො ජුඤ්ඤස්ස - ථොකථොකම්පි ආචිනං¹⁵ යන ගාථාවෙන් පින ආපසු තමා වෙත නො පැමිණෙන්නේ යැයි ලඝු කොට නො සැලකිය යුතු බවත් දිය බිඳ බිඳ වැටීමෙන් දිය කළය පිරෙන්නාක් මෙන් නුවණැත්තා පිනෙන් පිරෙන බවත් කියැවේ. **උදබන්දුනිපාතෙන** යන්නෙහි - - U - - U U - යන ගුරු ලඝු යෙදීමෙන් කළයකට දිය බිඳ බිඳ වැටෙන ආකාරයේ ශබ්ද ධ්වනිය පැන නැගෙන අයුරු **මාර්චින් වික්‍රමසිංහ** මහතා පෙන්වා දේ. වරක් දෙවරක් හුදු දිය බිඳ බිඳ වැටීමත් අනතුරුව බිඳ දෙකක් එකවර වැටීමත් දියබිඳ වැටීමෙහි රිද්මය ගැමියෙකු දකින සාමාන්‍ය අත්දැකීමකි. මේ නිසා යථෝක්ත රිද්මය ඉහත ගාථාවෙහි අක්ෂරවල ගුරු ලඝු භාවිතයෙන් මනෝරූපයක් උපදවයි. මේ නිසා ගාථාවක මෙම සංකේතාත්මක බව නැතහොත් ව්‍යාඤ්ජනා ගුණය එයට ප්‍රාණයක් වේ. **අනුප්‍රාස රසය** ද අක්ෂර ආශ්‍රයෙන් පැන නගින බව ඡන්දස් ශාස්ත්‍රය දන්නෝ දනිති. මේ නිසා ගාථාවක භාවිතය කවියා හඳුනා ගනී. **පාරායන** වග්ගයේ සියලු ගාථා නො ගෙන එහි **ව්‍යුථගාථා** පමණක් ගාථා යන්නට ඇතුළත් කරන ලද්දේ දළ කරුණු රිද්මයානුකූලව පවසන ගුණය එහි විද්‍යමාන වන නිසා ය. මේ නිසා ගාථා ලෙස නවංගසඤ්ඤාසනයෙහි බුද්ධිසෝම හිමියන් පෙන්වා දී ඇති අදහස අර්ථ ශූන්‍ය හිස් ප්‍රලාපයක් කරමි හැල්ලු කිරීම උන්වහන්සේට කරන අපහාසයක් මිස හරවත් ප්‍රකාශයක් ලෙස කිව නො හැකි ය.

නවංගසඤ්ඤාසනයෙහි ගාථා යන්න විග්‍රහ කරමින් බුදුගොස් හිමියන් දැක්වූ අදහස තහවුරු කරන මහාවාර්ය **වෑගම පියරතන** හිමියෝ වැදගත් අදහසක් දක්වති. උන්වහන්සේගේ නිගමනය අනුව ගාථා යන්නට බුදුගොස් හිමියන් ඇතුළත් කොට ඇති **ධම්මපද**, **ථේරගාථා**, **ථේරිගාථා** යනාදී කෘති සැලකිය යුතු වන්නේ නිදසුන් හැටියට ය.¹⁶ එයින් එම කෘති කිහිපය පමණක්ම ගාථා යන්නෙන් අදහස් නොවන බවත් පොදුවේ සියලුම ගාථා එම අංගයට ඇතුළත් වන බවත් එබැවින් ම විමානවඤ්ඤ, පේතවඤ්ඤ වැනි එබඳු වෙනත් ග්‍රන්ථ ද ගාථා යන්නට ඇතුළත් කළ හැකි බවත් කියැවේ. මෙම කෘතිවල ඇතුළත් ගාථා කිසියම් විරිතකට අනුව පබැඳී ඇත. එසේ ම ඒවා කිසියම් වෘත්තයකට රිද්මයකට නැතහොත් තාලයකට අනුව ගායනා කළ හැකි ය. රිද්මයානුකූලව යමක් ගැයිය හැකි ලක්ෂණය ඇතුළත් වන්නේ ගාථාවල පමණක් ම නොවේ. ගද්‍යයෙහි ද එම ලක්ෂණය ඇත. සිංහලයෙහි **වෘත්තගන්ධි**

ගෛලියෙන් රචනා වී ඇති කෘති නිදසුන් ය. මීට අමතරව සිංහල ජාතික පොත් වහන්සේ පැරණි සිංහල සමාජයෙහි ලයාජිතව රිද්මයානුකූලව කියවීම ආගමික සම්ප්‍රදාය තුළ දැකිය හැකි සාමාන්‍ය ලක්ෂණයකි. මෙම ලක්ෂණය ආටානාටිය වැනි සූත්‍රවල ද විද්‍යමාන වන බව අපි දනිමු. ගාථාවලින් අන්‍ය වූ ගෙයා නම් අංගයක් නවංගසඤ්චසාසනය තුළට ඇතුළත් වීමට හේතුව එයයි. ගෙයා අංගයට නිදසුන් වශයෙන් දක්වා ඇති සංයුක්තනිකායේ සගාථක වර්ගය විමසා බැලීමේ දී එක් අතකින් එහි ගද්‍යයට වඩා ප්‍රධාන වන්නේ පද්‍ය කොටසයි. එය නියත වශයෙන් රිද්මයානුකූලව ගැයිය යුක්තකි. අනෙක් අතින් පද්‍ය කොටස ගෙන බැලූව ද එහි සවිචක සූත්‍රය වැනි සූත්‍රවල දක්නට ලැබෙන ගද්‍යමය සංවාද වැනි ඡේද අවිද්‍යමාන ය. එපමණක් නොව රිද්මයානුකූලව කියවිය හැකි ගුණයෙන් හෙබි ගද්‍යමය ලක්ෂණ ද විද්‍යමාන ය. මේ නිසා එහි ගෙයා (ගැයිය හැකි) ලක්ෂණ එහි ඇතුළත්ය. මේ නිසා ගෙයා හා ගාථා දෙක වෙන වෙන ම දැක්වීමේ යුක්තියක් ද පෙනේ.

ඡන්දස හෝ වෘත්තය ගාථාවක අන්‍යවශ්‍ය ම අංගය වෙයි. ඡන්දසකට හෝ විරිතකට නො වැටෙන කිසිදු ගාථාවක් නැත. එයින් අදහස් වන්නේ ගාථාවක් නම් එය ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයට අනුකූල විය යුතු බව යි. එහෙත් පෙළෙහි එන ගාථා එකිනෙක ගෙන එය කවර විරිතකට අයත් දැයි සෙවීමට වැයම් නො කළ යුතුය. කුමක් නිසාද යත් ඡන්දස් ශාස්ත්‍රයෙහි ඉගැන්වෙන නෂ්ට ප්‍රත්‍යය හා උද්දේශ ප්‍රත්‍යය නිර්දේශයෙන් තිබිය හැකි වෘත්ත සංඛ්‍යාව අසංඛ්‍ය ලෙස පෙනෙන හෙයිනි.¹⁷ අනෙක් අතින් සමවෘත්ත, අර්ධසම වෘත්ත, විෂම වෘත්ත යන ත්‍රිවිධ වෘත්ත විශේෂ දෙස බැලීමෙන් ද වෘත්තයකට ඇතුළත් නොවන පද්‍යයක් සොයා ගත නො හැකි බව පැහැදිලිව පෙනේ. මේ නිසා ගාථාවක් බව කෙනෙකුට පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකි ක්‍රමවේදය වන්නේ එය ගායනා කළ හැකි ද යන්න පරීක්ෂා කොට බැලීමයි. බුදුන් වහන්සේ ද තම දේශනාවල දී ඡන්දසට හෝ රිද්මයානුකූලව කියවිය හැකි ලක්ෂණයට අවධානය යොමු කළ බව හඳුනා ගැනීමේ ලක්ෂණ අපට හමුවේ. සූත්‍රවල ඇතැම් තැන්වල දක්නට ලැබෙන අක්ෂර ලෝපය මෙයට එක් සාක්ෂියකි. සම්පූර්ණ වචනය වෙනුවට පදවල මූල, මැද, අග යම් යම් අක්ෂර ලෝප කිරීමේ මූලික අවශ්‍යතාව වී ඇත්තේ අන් කිසිවක් නොව ඡන්දසම බව ඇතැම් ප්‍රයෝග තුළින් පැහැදිලි ව ඔප්පු වේ. නිදසුනක් ලෙස උදක යන්න වෙනුවට උද යන්නත් එහිම විපරිත ප්‍රභවයක් වන ඔක යන්නත් යෙදෙන පහත ප්‍රයෝග දෙක විමසා බලන්න.

උදබිත්ඳුනිපාතෙන උදකුම්භොපි සුරති¹⁸

ඔකානොකං ආගම්ම - විවෙකෙ යඤ්ච දුරමං¹⁹

භූමිය යන අර්ථ ඇති ඡමා යන පදය ස්ත්‍රීලිංගික ය. එහි සත්තමිය ඡමායං හෝ ඡමාය යන්නයි. එහෙත් භූමියෙහි යන අර්ථය දීමට පහත දැක්වෙන ගාථා පාදයෙහි යෙදී ඇත්තේ පදමා විභක්තියයි. **පාදානි වජ්ඣො ඡමා නිසීදිං** (විමානවඤ්ච, නාගවිමාන). පහත දැක්වෙනුයේ තවත් එබඳු තැන් කීපයකි.

සඤ්ඤං පරිඤ්ඤා විතරෙය්‍ය ඔසං (පරිඤ්ඤාය > පරිඤ්ඤා)²⁰

විනිච්ඡයා යානි පකප්පිතානි (විනිච්ඡයානි > විනිච්ඡයා)²¹

පාදාපි නං සම්ප්‍රසිද්ධං න ඉච්ඡේ (පාදෙන > පාදා)²²

අසීලතා අබ්බතා නොපි තෙන²³ (අසීලතාය> අසීලතා - අබ්බතාය > අබ්බතා)

පාලි ගාථාවල පාදාන්තය නියතයෙන් ම ගුරුකේ ලෙස සැලකේ. එතෙකුළු වුවත් අර්ථය ගැන නො සලකා සමහර හුස්වව උච්චාරණය විය යුතු තැන් දීර්ඝවත්, දීර්ඝ විය යුතු තැන් හුස්ව ලෙසත් උච්චාරණය වන අවස්ථා පාලියේ සුලබ ය. සමහරවිට අකාරයෙන් අවසන් වන නිපාත පවා ආකාරාන්ත වී ඇත. උපසර්ගවල ද මෙම ලක්ෂණ දෙක දක්නට ලැබේ.

අනුපවාදො අනුපසාතො²⁴ (අනුපවාදො අනුපසාතො)

ස කෙන ගච්ඡෙය්‍ය අනුපයො සො²⁵ (අනුපයො > අනුපයො)

මෙසේ අනුදකෙ - අනුපමො - අනීතිහ - අනානුගිද්ධො - අනානුවජ්ජා - ජුතීමන්තා - කිමාධිකරණං - ථෙරීකෙ - සරභාමිග යනාදී වශයෙන් ඡන්දස ප්‍රමුඛ කොට යෙදූ ප්‍රයෝග දක්නා ලැබේ. මෙසේ ම අක්ෂර ද්විත්ව කිරීම් හා හුස්ව කිරීම් ද සුලබ ය. පරිබ්බසානො - සුග්ගහිතං - ගිම්හිසු (ගිම්හෙසු) - අක්ඛාණා යනාදී පදවලින් ඒ බැව් තහවුරු වේ. මෙකී කරුණුවලින් පෙනී යන්නේ බුදුන් වහන්සේ පවා ගාථා මාධ්‍යය කෙරෙහි සිය අවධානය යොමු කොට ඇති බව ය. එසේ නම් එය පවත්වා ගෙන යාමේ දී ඒ පිළිබඳව ද උන්වහන්සේ අවධානය යොමු කළ බවට සැක නැත. බුදුගොස් හිමියන් ගාථා අංගයට නිදසුන් වශයෙන් දක්වා ඇති සුත්තනිපාතයේ පාරායන වග්ගයෙහි වස්සු ගාථා දෙස අවධානය යොමු කළහොත් එහි අන්තර්ගත වන්නේ කිසියම් සිද්ධිදාමයකි. මේ නිසා පරමාර්ථ සත්‍යය ප්‍රකාශ කිරීමේ දී භාෂාවට දී ඇති ගරුත්වය ගාථා අංගයට අදාළ වන්නේ නැත. මෙයින් අදහස් කෙරෙනුයේ ගාථා මාධ්‍යයෙන් පරමාර්ථ සත්‍යය ගැන දේශනා කොට නැති බව හෝ ඊට අදාළ කොට ගත නො හැකි බව නොවේ. එබඳු තැන් තවත් බොහෝ සොයා ගත හැකි ය. එතෙකුළු වුවත් එබඳු තැන්වල යෙදී ඇති ගාථා දෙස බැලූ කල්හි එහි වෙනත් උපයෝගිතාවක් දැකගත හැකි ය.

ඉහත කී කරුණ තවදුරටත් පැහැදිලි කර ගැනීමට බුදුන් වහන්සේ විසින් ගාථා සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්තිය සලකා බැලීම සුදුසු ය. වරක් කසීභාරද්වාජ බමුණා තමා සි සාමීන් සිට අහර ගැනීමට සුදානම් වූ තැනට පිඬු පිණිස වැඩි බුදුරදුන්ට ශ්‍රමය යොදා උපයා අනුභව කිරීමට පුරුදු වන ලෙස පැවසීය. තමන් වහන්සේ ශ්‍රමය යොදවන ආකාරය පෙන්වා දෙමින් ගාථා ගැයූ විට එයට පැහැදුණු බමුණා බුදුරදුන්ට කිරිබත් පාත්‍රයක් පිදීය. එම පූජාව නො ඉවසූ බුදුන් වහන්සේ තමා ගාථා ගායනයෙන් උපයා වළඳන කෙනෙකු නො වන බව ක්‍රියාවෙන් පෙන්වා දුන්හ. (ගාථාභිගීතං මෙ අභොජනෙය්‍යං).²⁶ මෙම සිදුවීමෙහි අනෙක් සියල්ල පසෙක දමා කසීභාරද්වාජ බමුණාගේ පැහැදීම කෙරේ පමණක් අවධානය යොමු කළ විට ඔහුගේ පැහැදීමට මූලික හේතුව වන්නේ බුදුරදුන්ගේ ගාථා ගායනය බව පැහැදිලි ය. බුදුරදුන්ගේ මෙම ගායනය දක්වා ඇති පාලි වචනය වන්නේ අභිගීත යන්නය. ගැඹුරු විශිෂ්ට ලයාන්විත රිද්මයානුකූල ප්‍රකාශය යන අදහස එයින් ගත හැකි ය. උපමා රූපක සංකේත කාලය හා රිද්මය යනාදී සියලු අංගවලින් සමුපේත කසීභාරද්වාජ සූත්‍රයේ ඇතුළත් එම ගාථා පරීක්ෂා

කිරීම බෞද්ධ නිර්ණායක අනුව ගාථාවක ලක්ෂණ හඳුනා ගැනීමට ඇති විශ්වසනීය ම මාර්ගයයි. සප්තප්‍රකරණවල ගාථා මාධ්‍යයට ප්‍රමුඛත්වයක් නො දීමත් සූත්‍ර පිටකයේ ඇතැම් සූත්‍රවල ගාථාවට ප්‍රමුඛත්වයක් දීමත් එහි විෂය ක්ෂේත්‍රය හඳුනා ගැනීමට සුදුසු පැතිකඩකි. මේ නිසා බුද්ධ කාලයේ ගාථා වගයෙන් සුවිශේෂ වන දේශනා විශේෂයක් පැවති බවට සැක නැත. එහෙයින් ම නවංගසනුසාසනයට ගාථා නමින් අංගයක් ඇතුළත්ව තිබූ බව නිගමනය කිරීම සුදුසු ය.

සටහන්

1. වෘත්තරත්නාකරය, වැලිවිටියේ සෝරත සංස්කරණය, එස් ගොඩගේ, මරදාන, 1999, 116 පිට.
2. See Mobed Firouz Azargoshasb, **Gathas – The Holy Songs of Zarathushtra**, printed by the Council of Iranian Mobeds of North America in March 1988. p. 01.
3. **සුමඬගලවිලාසිනී**, හේවාචිකාරණ මූලණය, 1918, පිට 18.
4. **ධාරා**, පාලි සාහිත්‍ය සංග්‍රහය, 10 කලාපය, කුඹුරුගමුවේ වජිර, සිරිසේන විතානගේ, 29 පිට.
5. **බුද්දකපාඨය (5) සහ සුත්තනිපාත 1 6** බලන්න.
6. තස්මා නාලකසුත්තස්ස ව්‍යුත්පාදායො නාලකසුත්තග්ගහණෙනෙව සංගහිතාති පාරායනවග්ගස්ස ව්‍යුත්පාදායො ඉධ සුද්ධිකගාථාති ගහෙනබ්බං. තජෙව පතස්ස පාරායනවග්ගෙ අජනමානවකාදීනං සොළසන්තං බ්‍රාහ්මණානං පුච්ඡාගාථා හගවතො විස්සප්පනගාථා ව ඉධ සුද්ධිකගාථාති එවමිපි වත්තුං යුජ්ජති. තාපි හි පාලියං සුත්තනාමෙන අවඤා අජනමාණවකපුච්ඡා තිස්සමෙන්තෙයාමාණවකපුච්ඡාති ආදිනාආගතත්තා චුණ්ණියගවස්සති අමිස්සත්තා ව නොසුත්තනාමිකා සුද්ධිකගාථා නාමාති වත්තුං වට්ටති. **සාරස්ථිපනී ටීකා**. 1. 86
7. “කිංසු නිදානං ගාථානං කිංසු තාසං වියඤ්ජනං කිංසු සන්තිස්සිතා ගාථා කිංසු ගාථානමාසයො”
 “ජඤ්ඤා නිදානං ගාථානං අක්ඛරා තාසං වියඤ්ජනා නාමසන්තිස්සිතා ගාථා කචි ගාථානමාසයො” **සංයුත්තනිකාය**, 1. 1. 6. 10
8. නාමසන්තිස්සිතාති සමුද්දාදිපණ්ණත්තිස්සිතා ගාථා අරහන්තො හි සමුද්දං වා පඨවිං වා යං කිඤ්චි නාමං නිස්සයිඤ්ච අරහති. **සභාථකවග්ග අට්ඨකථා**, 1. 86.
9. **සහස්සමපි වෙ වාචා අනස්පදසංහිතා එකං අස්පදං සෙයො යං සුඤ්ඤා උපසම්මති, ධම්මපදය**, සහස්සවග්ග බලන්න.
10. “කප්පො බ්‍යාකරණං ජොති - සත්ථං සික්ඛා නිරුත්ති ව ඡන්දො විචිති වෙතාති - වෙදංගාති වදන්ති ව” - **අභිධානප්පදිපිකා**, 110 ගාථාව බලන්න.

11. “පාදමෙකක්ඛරාරඛිත - යාව ඡබ්බිසතක්ඛරා හවෙ පාදෙහි තං ඡන්දං - නානා නාමොදිතං තතො” - චුන්කොදය, 13 ගාථාව බලන්න.
12. “සාවිත්ති ඡන්දසො මුඛං” සුත්තනිපාතයේ සෙල සූත්‍රය
13. See, Warder, A.K, **Pali Marte**, PTS, London, 1967.
14. Norman, K.R, The Metres of the Lakkhana suttanta (iv), Essays in Honour of Professor Y. Karunadasa, Titled ‘**Recent Researches in Buddhist Studies**, Hpnkong, 1997, pp. 482-492.
15. ධම්මපදය පාප වග්ග බලන්න.
16. පියරතන හිමි, වෑගම, සෞන්දර්ය පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය, සරස්වතී ප්‍රකාශන, දිවුලපිටිය, 2006, පිට 80.
17. වෘත්තරත්නාකරය, වැලිවිටියේ සෝරත නාහිමි සංස්කරණය, චතුර මුද්‍රණාලය, 1999, 118 - 139 පිටු බලන්න.
18. ධම්මපදය, 9. 7 බලන්න.
19. ධම්මපදය, 6. 12.
20. සුත්තනිපාත 4. 2. 7.
21. සුත්තනිපාත 4. 2. 7.
22. සුත්තනිපාත, 9. 1 බලන්න.
23. - එම - 6, 7 ගාථා
24. ධම්මපද, 14. 7.
25. සුත්තනිපාත, 3, 7 බලන්න.
26. සුත්තනිපාතය උරගවග්ගයේ 4 වන සූත්‍රය බලන්න.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

1. බුද්දකපාඨ, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය,
2. සංයුත්තනිකාය, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය,
3. ධම්මපද, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය,
4. සුත්තනිපාතය, බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය,
5. සාරස්ථපනී ටීකා. ඡට්ඨ සංගායනා CD.
6. සාරස්ථපකාසිනී, හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, 1918,

-
7. සුමධගලවිලාසිනී, හේවාවිකාරණ මුද්‍රණය, 1918,
 8. ධාරා, පාලි සාහිත්‍ය සංග්‍රහය, 10 කලාපය, කුඹුරුගමුවේ වජිර, සිරිසේන විතානගේ,
 9. වෘත්තරත්නාකරය, වැලිවිටියේ සෝරත සංස්කරණය, එස් ගොඩගේ, මරදාන, 1999,
 10. සෞන්දර්ය පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය, පියරතන හිමි, වැගම, සරස්වතී ප්‍රකාශන, දිවුලපිටිය, 2006.
 11. **A Textual and Historical Analysis of the Khuddaka Nikaya**, Oliver Abeynayake, Colombo, 1984.
 12. **Gathas - The Holy Songs of Zarathushtra**, Mobed Firouz Azargoshasb, printed by the Council of Iranian Mobeds of North America in March 1988
 13. **Pali Marte**, Warder, A.K, PTS, London, 1967.
 14. **Recent Researches in Buddhist Studies**, Essays in Honour of Professor Y. Karunadasa, The Metres of the Lakkhana suttanta (iv), Norman, K.R, Hpnkong, 1997

මහාචාර්ය මකුරුප්පේ ධම්මානන්ද හිමි

(B.A (Hons), M.A, (kel.), M.A. (BPU), Ph.D) Royal Pandit,

පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය, කැලණිය